

Vilnius universitetas
Matematikos ir informatikos fakultetas
Duomenų mokslo ir skaitmeninių
technologijų institutas

Dirbtinis intelektas

prof. dr. Olga Kurasova
Olga.Kurasova@mif.vu.lt

Dirbtinis intelektas. Kas tai?

- Ką žinote ar esate girdėję apie **dirbtinį intelektą**?
- Kur jis **taikomas**? Pateikite pavyzdžių.
- Kaip jis **kuriamas**?
- Gal žinote kokius **dirbtinio intelekto metodus**?
- Ar jau **sukurta** dirbtinis intelektas?
- Kokios **iškyla pagrindinės problemos** kuriant dirbtinį intelektą?

Dirbtinis intelektas (DI). Kas tai?

- **Intelektas** – tai žmogaus sugebėjimas mąstyti, protas, protingumas.
- **Dirbtinis intelektas** (angl. *artificial intelligence, AI*) – dirbtinai sukurtas intelektas.
- **Dirbtinis intelektas** – tai informatikos mokslo šaka, nagrinėjanti duomenų apdorojimo sistemas, atliekančias paprastai su žmogaus intelektu siejamas funkcijas, tokias kaip samprotavimas, mokymasis ir tobulinimasis.

Dirbtinis intelektas. Kas tai?

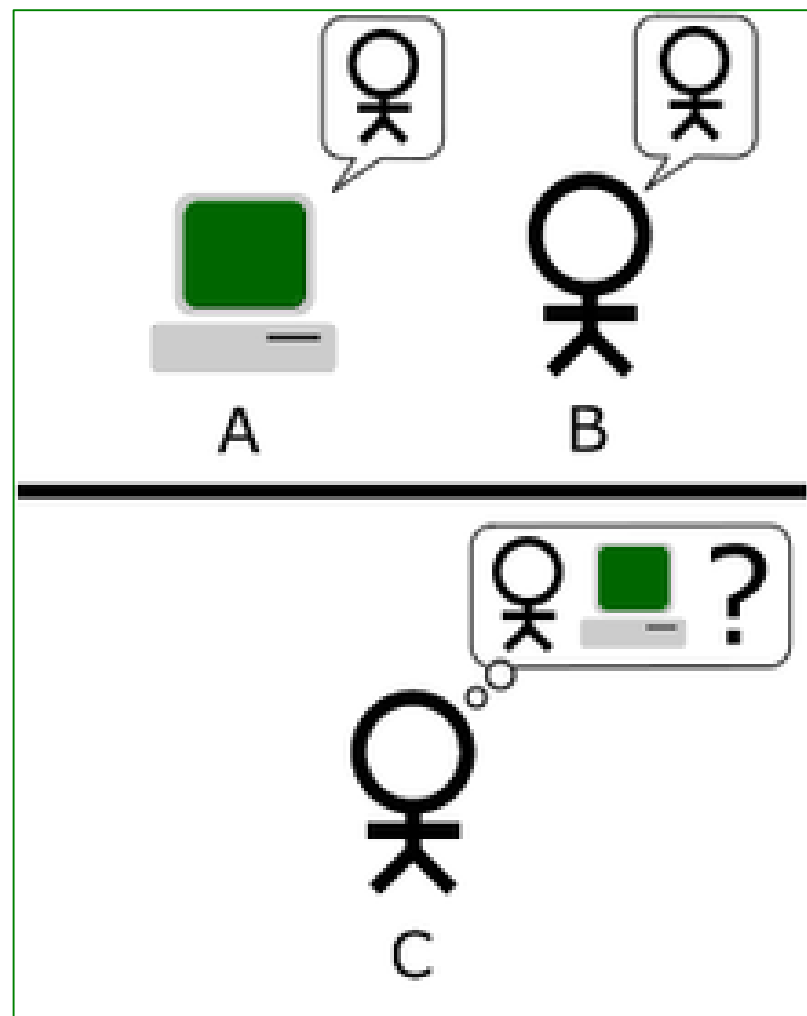
- Dirbtinis intelektas skiriasi nuo įprastų kompiuterinių algoritmų tuo, kad **gali apsimokyti**, ir atlikdamas tą patį veiksmą gali elgtis kitaip priklausomai nuo prieš tai atliktų veiksmų.
- Dirbtinio **intelektu tyrimai remiasi** psichologijos ir neurologijos, matematikos ir logikos, komunikacijos teorijos, filosofijos ir lingvistikos mokslų duomenimis.

Tiuringo testas

- **Tiuringo testas** – tai 1950 m. Alano Tiuringo pasiūlytas testas, skirtas išbandyti mašinų sugebėjimą demonstruoti intelektą.
- Testo metu žmogus-teisėjas **natūralia kalba šnekasi** su vienu **žmogumi** ir viena **mašina**. Visi trys eksperimento dalyviai yra izoliuotuose patalpose, kad teisėjas nematytų, kuriuos atsakymus pateikia mašina, o kuriuos žmogus.
- Jei teisėjas pagal atsakymus negali **patikimai atskirti mašinos nuo žmogaus**, sakoma, kad mašina išlaikė testą.
- Kad būtų testuojamas mašinos intelektas, o ne gebėjimas imituoti žmogaus leidžiamus garsus, pokalbis apribojamas **tiktai tekstinėmis žinutėmis**.

Tiuringo testas

A. Turingas teigė, kad kompiuterį galima būtų **laikyti mažtančiu**, jeigu jis įveiktų testą, per **5 minučių** bendravimą tekstu **įtikindamas 30 %** jį klausinėjančių žmonių, kad jie **bendrauja su gyvu žmogumi**.

Tiuringo testo išlaikymas

- Kompiuterinė programa „**Eugene Gootsman**“, sukurta Rusijoje, apsimetanti 13 metų berniuku iš Ukrainos, **2014-06-07** sėkmingai **įtikino 33 %** teisėjų, kad jie bendrauja su žmogumi.
- Ši programa tapo **pirmuoju kompiuteriu, įveikusiu** Tiuringo testą.
- Renginys vyko Karališkojoje Mokslų Draugijoje **Londonė**.
- Akademinė bendruomenė įspėja, kad technologija gali būti panaudota kibernetiniuose nusikaltimuose.

Dirbtinio intelekto pirmieji žingsniai

- Pradžia **1943** m. kai W. S. McCulloch ir W. Pitts pasiūlė dirbtinio neurono modelį.
- **1950** m. A. Tiuringas pasiūlė jo vardu pavadintą testą.
- Dirbtinio intelekto termino formali pradžia **1956** m. įmonės IBM organizuotoje konferencijoje.
- **1958** m. Rosenblatt sukūrė perceptroną (tiesioginio sklidimo dirbtinį neuroninį tinklą).
- Apie **1965** m. A. L. Samuel sukūrė šachmatų programą.

Skirtumai tarp įprasto programavimo ir dirbtinio intelekto

ĮVESTIS

- **Įprastame:** klaviatūra, pele, iš disko.
- **DI:** vaizdas, garsas, prisilietimas, kvapas, skonis.

VEIKSMAI

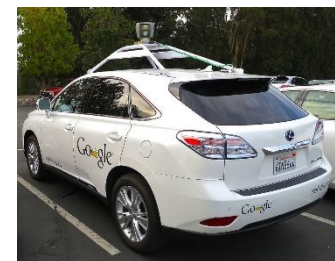
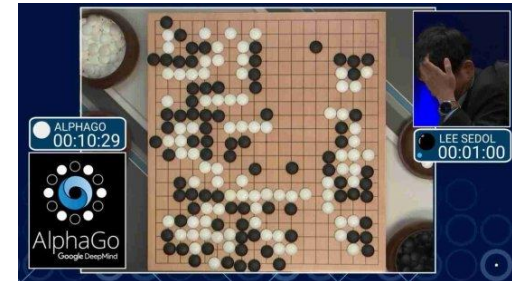
- **Įprastame:** manipuliavimas simboliais iš anksto apibrėžtais algoritmais.
- **DI:** apima žinių atvaizdavimą, šablonų sutapimą, paiešką, logiką, problemų sprendimą ir išmokimą.

IŠVESTIS

- **Įprastame:** ekrane, popieriuje, diske.
- **DI:** sintezuota kalba, fizinių objektų manipuliacija, judėjimas erdvėje

Dirbtinio intelekto populiariūs pavyzdžiai

- Go žaidimas **Alpha Go** (kūrėjas *Google DeepMind*)
- **Šachmatų** žaidimas (*IBM's Deep Blue* nugalėjo *Garry Kasparov*, 1997)
- Automatiškai valdomi **automobiliai**
- **Balsu** valdomi sprendimai (*Apple Siri, Amazon Alexa, IBM Watson*)

Dirbtinio intelekto taikymai

- **Pramonė** (IV pramonės revoliucija),
- **Transportas** (Savaeigiai automobiliai, automatinės parkavimo sistemos, eismo srautų valdymas)
- **Medicina** (diagnostika, gydymas; medicininių vaizdų analizė),
- **Kompiuterinė rega**,
- **Satelitinių vaizdų** analizė,
- **Finansų** sektoriuje (prognozavimas),
- Žaislai, žaidimai, **muzika**,
- Kt.

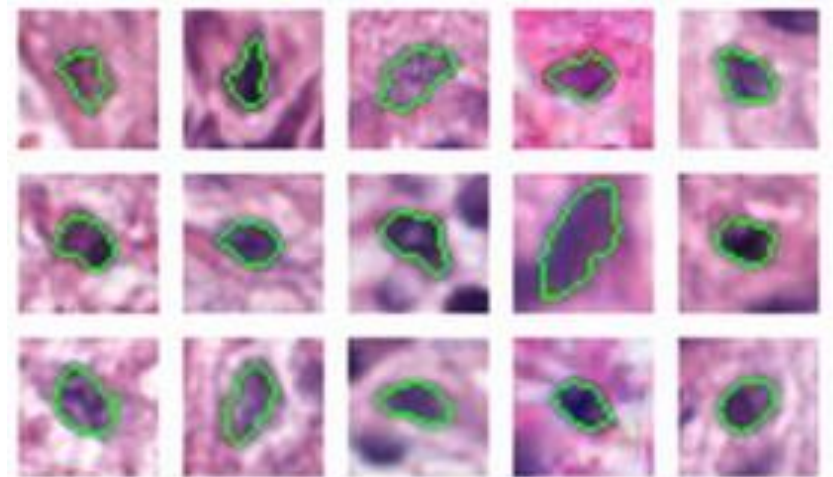
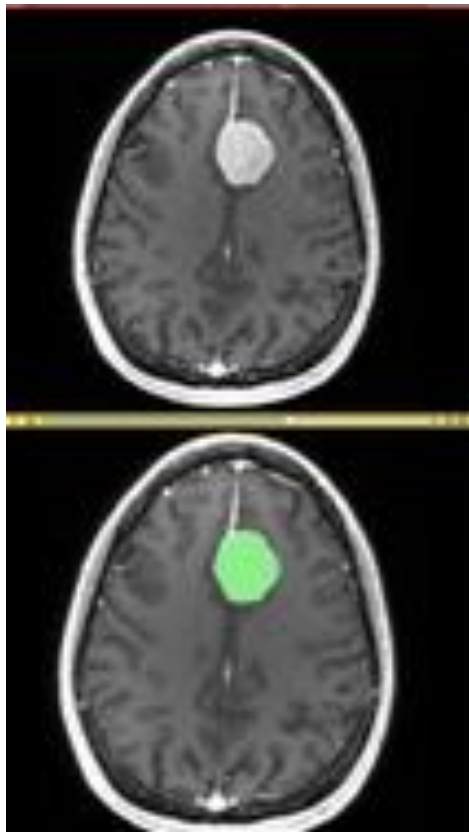
Pramonės revoliucijos

- **Pirmoji** – 1760–1840 metai: garo variklis,
- **Antroji** – XIX a. pabaiga – XX pradžia: elektros energija ir surinkimo linijos,
- **Trečioji** – 1960–1970–980 centriniai kompiuteriai, asmeniniai kompiuteriai, internetas,
- **Ketvirtoji** – jau vyksta apie 10–20 metų: skaitmenizavimas, robotizavimas, dirbtinis intelektas, vizuotina kompiuterizacija, daiktų internetas.

Dirbtinio intelekto taikymai

- **Pramonė** (IV pramonės revoliucija),
- **Transportas** (Savaeigiai automobiliai, automatinės parkavimo sistemos, eismo srautų valdymas)
- **Medicina** (diagnostika, gydymas; medicininių vaizdų analizė),
- **Kompiuterinė rega**,
- **Satelitinių vaizdų** analizė,
- **Finansų** sektoriuje (prognozavimas),
- Žaislai, žaidimai, **muzika**,
- Kt.

Medicinininių vaizdų analizė

Dirbtinio intelekto taikymai

- **Pramonė** (IV pramonės revoliucija),
- **Transportas** (Savaeigiai automobiliai, automatinės parkavimo sistemos, eismo srautų valdymas)
- **Medicina** (diagnostika, gydymas; medicininių vaizdų analizė),
- **Kompiuterinė rega**,
- **Satelitinių vaizdų** analizė,
- **Finansų** sektoriuje (prognozavimas),
- Žaislai, žaidimai, **muzika**,
- Kt.

Kompiuterinės regos (*computer vision*) uždaviniai

Classification

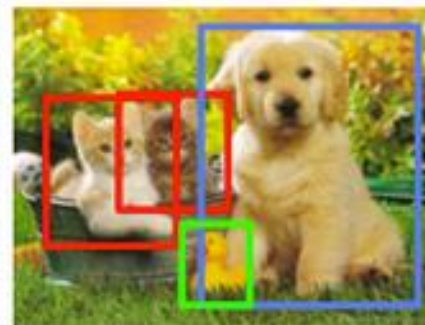
CAT

**Classification
+ Localization**

CAT

Object Detection

CAT, DOG, DUCK

**Instance
Segmentation**

CAT, DOG, DUCK

<https://mathematica.stackexchange.com/questions/141598/object-detection-and-localization-using-neural-network>

Dirbtinio intelekto taikymai

- **Pramonė** (IV pramonės revoliucija),
- **Transportas** (Savaeigiai automobiliai, automatinės parkavimo sistemos, eismo srautų valdymas)
- **Medicina** (diagnostika, gydymas; medicininių vaizdų analizė),
- **Kompiuterinė rega**,
- **Satelitinių vaizdų** analizė,
- **Finansų** sektoriuje (prognozavimas),
- Žaislai, žaidimai, **muzika**,
- Kt.

Satelitinių vaizdų analizė

- Pvz.,
automobilių
kiekio
nustatymas
prie prekybos
centrų.

Šių dienų raktiniai žodžiai

- **Didieji duomenys** (big data)
- **Dirbtinis intelektas** (artificial intelligence)
- **Mašininis mokymasis** (machine learning)
- **Gilusis mokymasis, gilieji neuroniniai tinklai** (deep learning, deep neural networks)
- **Daiktų internetas** (internet of things)
- Kas dar?

Dirbtinis intelektas ir kt.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Early artificial intelligence stirs excitement.

MACHINE LEARNING

Machine learning begins to flourish.

DEEP LEARNING

Deep learning breakthroughs drive AI boom.

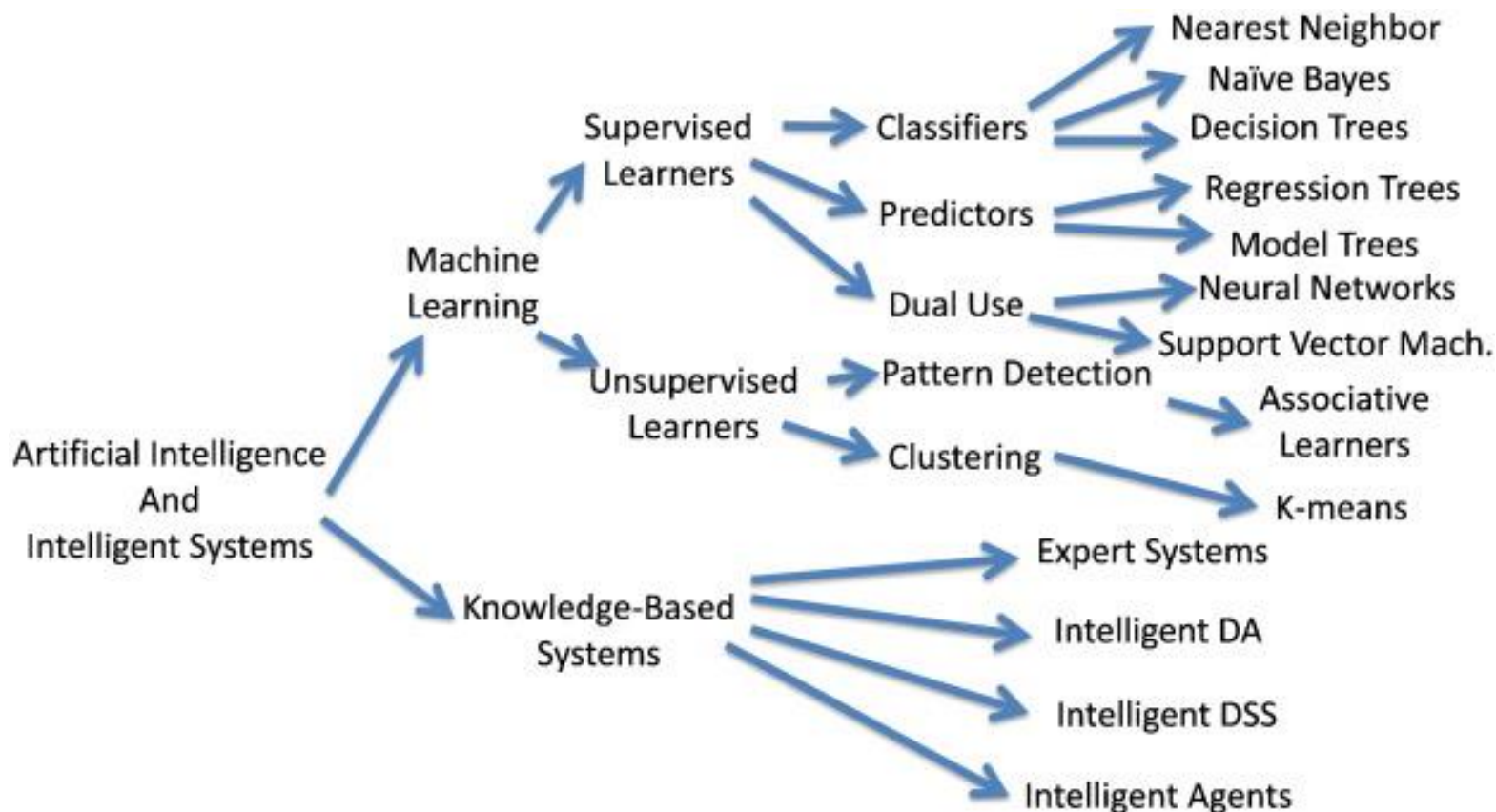

Dirbtinio intelekto šakos

- **Robotika**
- **Žinių atvaizdavimas**
- **Mokymo ir mokymosi algoritmai**
- **Natūralios kalbos apdorojimas**
- **Kompiuterinė rega (computer vision)**
- **Dirbtiniai neuroniniai tinklai**

Dirbtinio intelekto šakos

Sutton, S. G., Holt, M., & Arnold, V. (2016). "The reports of my death are greatly exaggerated"—Artificial intelligence research in accounting. *International Journal of Accounting Information Systems*, 22, 60-73.

Ar tai tikrai dirbtinis intelektas?

- Dažnai klaidingai teigiama, kad vos ne kiekviena kompiuterinė sistema yra **grįsta dirbtiniu intelektu**.
- Neretai dirbtinio intelekto sąvoka **vartojama netinkamai**.